

L'opinió dels membres de la Comissió dels Vint

Acabem de commemorar el 25è aniversari de l'Estatut d'autonomia de Catalunya i ens trobem immersos en el procés d'elaboració del nou text que s'està desenvolupant a la ponència del Parlament, amb la voluntat d'ampliar les cotes d'autogovern assolides en els darrers vint-i-cinc anys.

En aquest número especial dedicat a l'Estatut d'autonomia, no podem oblidar la tasca dels qui van intervenir en la construcció de l'actual marc institucional i polític, els membres de la Comissió dels Vint. Com

RUBEN MORENO

Acte de commemoració dels 25 anys de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, Palau de la Generalitat, 27 d'octubre de 2004

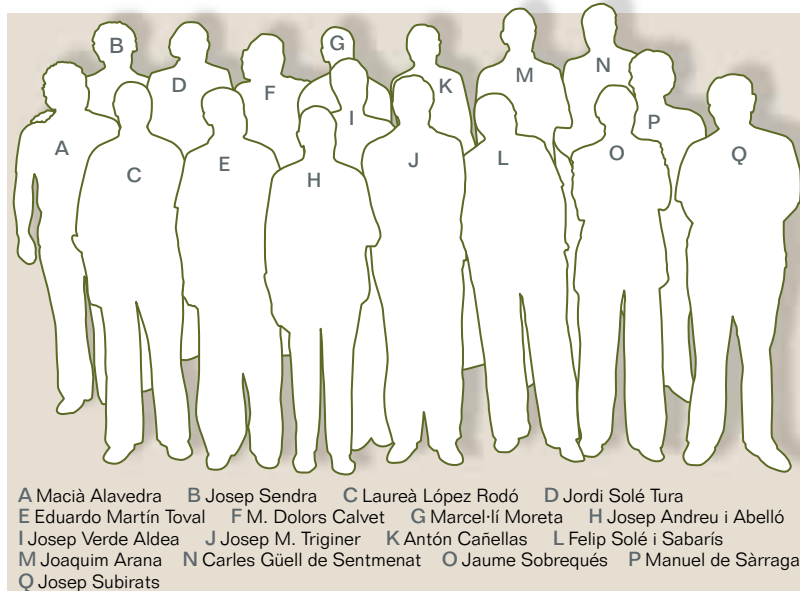
va dir el president Maragall: *"Si avui Catalunya es pot plantejar anar més lluny és gràcies a la vàlua i la solidesa del treball d'aquells que van fer possible, ara fa un quart de segle, que el nostre país veïés satisfet el desig de tenir l'Estatut"*.

Conscients que el context polític en què s'elabora el nou text és diferent del de fa 25 anys, la Revista ha volgut copsar l'opinió dels membres de la Comissió dels Vint que van redactar l'Estatut de Sau, amb dues preguntes:

- 1) Com a membre de la Comissió de parlamentaris encarregada de la redacció de l'Estatut d'autonomia de 1979, quin balanç fa de l'actual text?
- 2) Què n'espera del nou?

La Comissió dels Vint va acabar el projecte d'Estatut el 15 de setembre de 1978 al Parador de Turisme de Vic, prop del pantà de Sau

Macià Alavedra i Moner

- 1) Un balanç positiu que ens ha permès la creació d'una autonomia política considerable. Només cal veure l'evolució del pressupost de la Generalitat, i això vol dir competències assumides i exercides, a més del volum legislatiu del Parlament.

El defecte principal ha estat el finançament, que s'ha anat millorant, però que és insuficient. No sé si aquest tema ha d'anar a part de l'Estatut, com diuen alguns, però si és així ha d'anar en paral·lel i ser fruit de la mateixa negociació i deixar sempre portes obertes a la seva revisió, perquè no es mai un tema tancat en funció de les noves necessitats (pensem en la sanitat).

L'altre defecte principal és l'existència d'unes competències exclusives constantment erosionades per les lleis de bases estatals que entren en detalls, fins i tot de tipus reglamentari, i deixen poc marge a la nostra capacitat legislativa.

- 2) Del nou, n'espero la correcció dels defectes que he destacat de l'actual; és a dir, finançament i lleis de bases.

També n'espero el tractament de les noves necessitats de Catalunya sorgides en el curs dels últims 25 anys, i les competències per actuar: immigració, actuació exterior, presència i política europea.

Però, sobretot, recursos econòmics i blindatge de les nostres competències exclusives.

Josep Benet

- 1) Positiu, si tenim en compte: a) les circumstàncies polítiques, socials i econòmiques en què fou aconseguit, les quals impediren que fos aprovat, en la seva totalitat, el text que havia redactat la Comissió de parlamentaris catalans; b) que el text de l'Estatut hagué de sotmetre's a una Constitució redactada i aprovada anteriorment, la qual cosa limità molt les possibilitats d'aconseguir un Estatut més ampli; c) que no es pogué comptar amb l'experiència que hauria pogut facilitar el funcionament normal de l'Estatut anterior de 1932, perquè aquest només estigué normalment vigent una trentena de mesos i encara sense que haguessin estat traspasades totes les competències; d) que Catalunya, en el temps en què fou redactat l'actual Estatut, no disposava del nombre suficient de constitucionalistes que poguessin assessorar la Comissió parlamentària redactora del projecte, ni els dirigents polítics que discutiren el text preparat per aquesta Comissió, amb el president del govern central i els seus assessors.
- 2) Que resolgui el problema del finançament de l'autonomia catalana i els altres problemes que ha provocat el funcionament del text actual, en perjudici del poble català. Concretament, espero el nou Estatut que Catalunya necessita per mantenir i augmentar el benestar dels seus ciutadans i la conservació de la seva identitat nacional en el món actual i, especialment, a la Unió Europea.

Maria Dolors Calvet

- 1) Va ser el text possible a l'any 1979. Lamentablement, ni tan sols el nivell d'autonomia que permet l'Estatut ha estat desenvolupat en totes les seves possibilitats.

- 2) Que tingui una negociació més reeixida que l'anterior amb el Govern central i en el Congrés de Diputats i que pugui durar uns altres vint-i-cinc anys si així ho desitgen les ciutadanes i els ciutadans de Catalunya.

Anton Cañellas

- 1) Crec sincerament que, en el context històric del 1979, l'Estatut actual és el millor que es podia fer en aquell moment. En tots nosaltres hi havia una clara voluntat d'assolir un acord ampli i això implicava necessàriament cessions. L'Estatut de Catalunya finalment aprovat reflectia així el mateix esperit que havia propiciat l'aprovació de la Constitució.
- 2) El meu allunyament de l'activitat política en aquests anys em fa difícil entrar en plantejaments i propostes concretes. Sí que crec, però, que caldria treballar en una fórmula que resolgués o que avancés de manera decidida i definitiva en el tema del finançament. Si no ha de ser així, potser que ho deixem córrer.

Carles Güell de Sentmenat

- 1) L'Estatut de Sau, com a culminació de la transició democràtica, va representar la recuperació de l'autonomia, l'autogovern i, en conseqüència, de les llibertats individuals i col·lectives.

Després de tants anys de dictadura, assolir totes aquestes fites pel camí del diàleg, sense enfrontaments violents, va significar, al meu parer, una tasca exemplar de tota una generació. Tasca que fou possible gràcies a un gran pacte de concòrdia entre tots els espanyols, naturalment dirigits pels polítics elegits democràticament en les eleccions del 1977.

Com varen ser possibles aquelles eleccions? Sens dubte, per una sèrie de circumstàncies i actuacions individuals i col·lectives.

Sense entrar a analitzar en profunditat, voldria deixar constància d'alguns elements essencials que varen fer possible tot el procés.

En primer lloc, la ferma actitud democràtica de Sa Majestat el Rei Don Juan Carlos, format en aquestes conviccions pel seu pare Juan de Borbón, comte de Barcelona. La gran intuïció i coratge del presi-

dent Suarez, sàviament elegit per Sa Majestat el Rei. El retorn del president Tarradellas que, amb la seva experiència i autoritat moral, va assolir un paper decisiu. La legalització del Partit Comunista i el seu comportament democràtic i intel·ligent en tot el procés. És just destacar a Catalunya l'actuació del PSUC. Finalment, la maduresa de la immensa majoria del poble espanyol.

En resum, faig un balanç altament positiu per a Catalunya de l'Estatut d'autonomia del 1979.

Em permeto recordar que la nostra constant referència va ser el text de l'Estatut del 1932, adaptant-lo als canvis socials que s'havien produït en tant llarg període de temps.

Alhora, desitjo recordar el sentit de responsabilitat de tots els membres de la Comissió dels Vint. Tots vàrem ser conscients de la importància vital de les conseqüències de la nostra tasca. Es tractava, ni més ni menys, de recuperar la llibertat, la democràcia i la nostra futura integració a Europa.

- 2) Avui espero, en primer lloc, el mateix sentit de responsabilitat i maduresa de les diferents forces polítiques, i que, per sobre de tot, pensin en Catalunya i en els seus ciutadans.

Alhora, desitjo també una adaptació intel·ligent a la nova realitat política, social i econòmica. En 25 anys s'han anat produint, sens dubte, canvis profunds que demanen una adaptació dels nostres textos constitucionals.

Eduardo Martín Toval

- 1) La meva posició personal en la perspectiva dels 25 anys de vigència de l'Estatut és que les esperances (més relacionades amb la llarga repressió i lògicament tenyides bàsicament de reivindicació) i els objectius socials i polítics (més fruit de la reflexió serena) s'han acomplert sobradament. Avui, Catalunya compta amb un nivell d'autogovern que, segurament, no estava en el pensament de cap dels comissionats de Sau, independentment del seu partit de pertinença.

Afortunadament per al progrés, es dona el cas que els guanys en qualsevol àmbit de la nostra realitat social i personal no esgoten la

nostra capacitat de reivindicar nous objectius. Per aquest motiu, no deixa de ser plenament raonable que es plantegi, no solament per Catalunya, un pas endavant en termes d'autogovern.

- 2) Sense entrar a valorar particularment les qüestions que s'estan plantejant, segons la meua informació indirecta (i amb algunes de les quals puc no coincidir), siguin quines siguin les reivindicacions plantejades, aquestes s'han de fer des de la premissa acceptada per tots o, en tot cas, molt majoritàriament compartides, amb el convenciment que qual-sevol moviment en el tauler de les regles del joc de l'Estat espanyol actual pot afectar el conjunt i cadascuna de les nacionalitats i les regions que el componen, com també l'equilibri entre les institucions de l'Estat.

Per això, també ha de ser una premissa comuna dels intèrprets la salvaguarda de l'estabilitat (l'actual o una nova tan sòlida, com a mínim) del sistema democràtic amb què es va dotar el nostre Estat després de la dictadura que, sens dubte, és patrimoni de tots i, a parer meu, molt especialment dels catalans.

Miquel Roca i Junyent

- 1) Molt bo. Aquest reconeixement no és incompatible amb una nova ambició; però no és necessari negar l'evidència –la força de l'actual autogovern– per reivindicar el dret a assolir noves fites.

L'Estatut del 79 ha permès moltes coses, i moltes de les quals no s'han aconseguit han estat per manca de voluntat política per part del Govern central. Molts recursos d'inconstitucionalitat –després retirats– en són una bona prova; com també ho és que les lectures de l'Estatut han estat més o menys amples en funció de la conjuntura política.

Mai, des de 1714, Catalunya havia tingut cotes tan altes d'autogovern. Ara ens falta avançar fins a aconseguir donar resposta a les noves demandes de la societat catalana del Segle XXI.

- 2) Que tingui una vida tan llarga, com a mínim, com la de l'any 1979.

Que senti les bases per a un nou sistema de finançament més just i respectuós amb Catalunya.

Que doni profunditat i estabilitat a l'autogovern.

Que reconegui, més específicament, la identitat nacional de Catalunya.

Que sigui origen de cohesió, progrés i llibertat.

Manuel de Sàrraga Gómez

- 1) Molt positiva. Ha permès que puguem disposar de les majors competències que mai havia tingut Catalunya.
- 2) Que es pugui aprovar amb el mateix consens que el de 1979, que la seva negociació no sigui utilitzada per cap força política en benefici propi, ni posteriorment com a matèria de lluita política.

Josep Sendra i Navarro

- 1) Va ser prou bo com a conseqüència del consens entre tots els partits polítics a l'hora d'elaborar-lo, malgrat que no es va aconseguir tot el que caldria com a nacionalistes i representants de Catalunya.

La seva aplicació (per part dels governs centrals de Madrid) sempre ha estat "restrictiva", per la qual cosa ha quedat infravalorat.

- 2) Que s'esmenin aquelles mancances i no es pugui fer lectura i aplicació restrictiva del seu text per part dels governs de l'Estat Espanyol.

Jaume Sobrequés

- 1) El balanç és molt positiu. Ha permès canviar Catalunya en molts aspectes. Era el millor Estatut possible, ateses les circumstàncies polítiques de la transició. Ningú no ha volgut, ni ha pogut, canviar-lo durant 25 anys. Les limitacions derivades de la gasiveria dels governs espanyols no totes són imputables al text de l'Estatut.
- 2) Primer, que existeixi. Això voldrà dir que ha estat possible arribar a un bon acord a Catalunya i que Madrid ha acceptat la proposta catalana. El més important és que el nou Estatut aprofundeixi en els

drets nacionals col·lectius, perquè això implica també més recursos per millorar la qualitat de vida dels ciutadans. Per aconseguir més euros només, no cal un nou Estatut.

Jordi Solé Tura

- 1) Per fer el balanç de l'actual text cal tenir en compte, en primer lloc, el context en el qual es va elaborar l'actual Estatut i quin era el punt de partida i, d'altra banda, on som ara pel que fa a l'autogovern i les possibilitats que ha tingut Catalunya durant aquests 25 anys.

Pel que fa al primer aspecte, cal recordar que l'Estatut de 1979 es va elaborar paral·lelament a l'elaboració de la Constitució Espanyola i, per tant, els dos textos estan condicionats per les característiques en què es va fer la transició de la dictadura a la democràcia.

Tanmateix, l'elaboració de l'Estatut es va realitzar en unes condicions excepcionals en la mesura que es va saber aprofitar el pes i la força de la política unitària de Catalunya en la lluita antifranquista i durant tota l'etapa de la transició. Només cal recordar la presència de totes les forces polítiques amb representació democràtica en la "Comissió dels Vint" que, com a tal, implicava un compromís sòlid per trobar el consens necessari.

Certament, durant el treball parlamentari també es van produir moments conflictius i en recordo, especialment, dos: el finançament i el sistema electoral per les primeres eleccions al Parlament de Catalunya.

La meva valoració d'aquests 25 anys d'Estatut de Catalunya és prou positiva. L'Estatut de 1979 ens ha permès disposar de cotes de govern com no s'havia produït mai en la nostra història contemporània i ens ha donat un marc suficientment ampli per desenvolupar polítiques pròpies en camps tan importants com la sanitat i l'educació, entre d'altres.

- 2) Crec que el nou Estatut s'ha de plantejar des d'una doble perspectiva. La primera, de cara endins: disposar d'un marc que ajudi a respondre a les noves situacions, com el procés migratori, la capacitat per atendre les noves demandes socials i assegurar vincles comuns

entre totes les persones que viuen i treballen a Catalunya, adaptar l'organització institucional i territorial tenint en compte la societat del coneixement i de la informació, i moltes altres.

El segon concepte és d'un abast més general. Es tracta que l'Estatut sigui un instrument de cohesió i de reforçament de l'Estat de les Autonomies i doni un impuls a la formulació i consolidació d'un Estat Federal al conjunt d'Espanya.

Felip Soler Sabarís

- 1) El text de l'actual Estatut de Catalunya és insuficient. Ni tan sols representa un inici d'endegar l'autodeterminació d'un poble. És més aviat una concessió descentralitzadora del Govern espanyol, però reservant-se el dret de regular-ne l'extensió i restringir-la sempre que políticament li sembli convenient.

L'aprovació del text va ser condicionada per la manca d'unitat de la Comissió dels Vint, l'oposició personal del president Tarradellas i l'ambient predominant que es vivia entre les forces polítiques de l'oposició àdhuc del partit nacionalista basc sotmès a la pressió del nacionalisme radical d'ETA.

Això explica l'amenaça d'abandó del Parlament per part dels nacionalistes bascos, si no s'aprovava el text de l'Estatut basc referent a l'apartat econòmic, i que motivà una oposició violenta d'Abril Martorell. El grup senatorial de l'Entesa dels Catalans es va solidaritzar amb la postura dels parlamentaris bascos i fou el motiu que s'arribés a una solució de compromís per resoldre aquell conflicte d'unes conseqüències imprevisibles.

Cal situar aquells moments dintre del període de la transició. És ben sabut que la postura dels parlamentaris catalans no va tenir la fermesa de la dels bascos i d'aquí la realitat de les competències i de la valoració d'un Estatut i l'altre.

- 2) No espero del nou Estatut cap canvi fonamental. La situació actual no m'ho permet. Com a nacionalista i progressista no puc ser pessimista, com diria Gramsci, però sí amb el cap i no amb el cor i la voluntat. Els partits polítics són centralistes, sense excepció. Una

voluntat de fer una lectura apropiada de la Constitució, d'acord amb les reivindicacions catalanes hauria permès de no haver de demanar una revisió constitucional i un nou Estatut. Qui cregui el contrari, ignora la realitat actual.

Aquest és el motiu bàsic del meu pessimisme. Però sóc optimista perquè la història del meu poble me'n fa ser. Tornarem a lluitar, tornarem a sofrir, però tornarem a vèncer per assolir el dret d'autodeterminació i de sobirania, al llarg del temps, seguint el que han fet altres pobles.

Josep Subirats Piñana

- 1) S'ha recordat poc –o no gens– que la “Comissió dels Vint” va haver de redactar el projecte d'Estatut quan encara teníem manant els capitans generals, els governadors, la policia, la guàrdia civil, els alcaldes i l'entorn sociològic franquista.

Érem al 1978 i els sorolls de sabres els teníem tothora presents. A Sau ens protegien les forces d'ordre públic. Personalment, pels molts anys passats a les presons franquistes, els policies i guàrdies civils sempre els havia vist com a repressors. Potser hi havia col·legues que, sortosament, no sentien l'ambient tan angoixant com jo.

Per fer un balanç breu em cenyiré als tres àmbits amb els quals més em vaig implicar: el finançament, el control extern de l'execució pressupostària i les vegueries. Pel que fa al finançament, partíem de la migradesa de les finances de la Generalitat dels anys 30, que establiren recàrrecs sobre els impostos de l'Estat. El que vam aconseguir, a Sau, amb totes les mancances, era molt millor que en la Generalitat republicana. La Sindicatura de Comptes que introduí l'Estatut, a Sau, fou un avenç, perquè era un òrgan inexistent als anys 30.

Pel que fa a les vegueries, fou un fracàs no imputable a la “Comissió dels Vint”, perquè nosaltres, a Sau, vam establir “que les circumscripcions electorals –per a les eleccions al Parlament de Catalunya– serien les vegueries o regions resultants de la divisió territorial de Catalunya aprovada pels decrets de la Generalitat de 27 d'agost i

23 de desembre del 1936". Cada circumscripció votaria un diputat per cada 40.000 habitants o fracció, sense establir cap mínim de diputats per vegueria. A les Corts, el text de Sau no prosperà i s'establí la circumscripció electoral provincial.

En aquelles Corts del 1979 que van aprovar l'Estatut, hi havia molts parlamentaris de dreta que el van votar, resignadament, perquè es volien fer perdonar el seu passat franquista. Ara dubto que la trobéssim, aquella resignació, si necessitéssim els vots de la dreta espanyola per millorar l'Estatut.

- 2) Combinant l'article 157 de la Constitució, que no limita la cessió d'impostos, i el text del nou projecte d'Estatut, podríem arribar a un autofinançament semblant al conegut com a concert que, sovint, es confon impròpiament amb el conveni fiscal amb Navarra.

Quant a les vegueries, és ara quan estem en una iniciativa de futur, perquè restablint el text inicial de Sau –com preteníem– tindríem districtes electorals (almenys per a les eleccions al Parlament de Catalunya). També les vegueries haurien d'assumir les funcions de les diputacions i les competències de què podria desprendre's la Generalitat. La Constitució divideix el territori espanyol en províncies, però no diu que Catalunya n'hagi de tenir quatre. Crec que, a mig termini, la realitat s'imposarà i les vegueries tindran –han de tenir– poder polític.

Josep Verde i Aldea

- 1) Una primera característica favorable de l'Estatut de Sau, i gairebé un tòpic, és el grau de consens amb què fou elaborat. Això fa referència no sols als partits catalans sinó, també, al nivell elevat de comprensió que va trobar en totes les forces polítiques en el Congrés de Diputats, que el van discutir i treballar en un clima distès, molt lluny dels enfrontaments que s'havien produït en ocasió de discutir-se l'Estatut que venia de Núria a començaments de la República. Un segon element a favor de l'Estatut de Sau és la seva llarga vida. Des del segle XVIII ha estat la primera vegada que un text de l'autogovern de Catalunya assoleix una durada de més de vint-i-cinc anys i sense alteracions substancials. A més, cal remarcar com, també per primera vegada, aquest Estatut ha permès i

suportat de manera molt natural la prova de foc de qualsevol text d'abast constitucional que és l'alternança en el poder de forces polítiques que aconseguen el govern del país.

D'altra banda, encara hi ha disposicions de l'Estatut que no han estat desplegades per la corresponent legislació del Parlament de Catalunya. N'esmentaré només dues: l'organització territorial de Catalunya i les eleccions al Parlament. L'article 5 de l'Estatut disposa que la Generalitat de Catalunya *estructurarà la seva organització territorial en municipis i comarques; també podrà crear demarcacions supracomarçals*. No s'ha fet res, perquè si ja aleshores vam utilitzar el terme *demarcacions supracomarçals* en comptes de *vegueries* fou perquè no hi havia consens sobre el seu nombre. Vint-i-cinc anys després, la qüestió segueix pendent. Per a les eleccions al Parlament, l'article 31.1 preveu que *les eleccions se celebraran d'acord amb la llei que el mateix Parlament aprovarà*. Els interessos divergents dels principals partits catalans han fet impossible aquesta llei electoral i seguim celebrant les nostres eleccions amb disposicions dictades pel govern central.

- 2) El text encara no és conegut i, per tant, allò que puc plantejar ara són només unes qüestions prèvies: en primer lloc, cal un nou Estatut? I, en segon lloc, reforma de l'Estatut o reforma prèvia de la Constitució Espanyola?

Quant al primer punt, crec que és essencial que els ciutadans estiguem convençuts que cal canviar tot el text estatutari i no fer-li només alguns retocs o esmenes. És veritat que d'arguments a favor del canvi d'Estatut, se n'han donat molts. He de confessar, però, que no m'han convençut.

D'entrada n'han dit un, llençat en un debat televisiu, que em resulta difícil de qualificar per desqualificar-lo. Es va dir que el canvi calia fer-lo perquè la majoria dels actuals ciutadans de Catalunya no havien votat l'Estatut de Sau. Admetre aquest criteri voldria dir que, per exemple, els nord americans, amb una constitució que té més de dos-cents anys, –i que cap dels actuals ciutadans no va votar!– haurien d'haver-la canviat abans de procedir a les eleccions del passat novembre i de tantes i tantes d'anteriors. Ni a Alemanya, ni a Itàlia –i no diguem ja de Gran Bretanya– se'ls ha acudit mai que l'edat d'un text constitucional sigui raó suficient per canviar-lo.

Adduir aquesta raó és com declarar per endavant la data de caducitat d'un text constitucional.

D'altres arguments no són tan descaradament barroers, però incideixen, en certa manera, en el mateix argument: ha canviat la societat i estem, ara, en la societat de la informació, hem entrat a Europa... Tots els països han sofert els mateixos o més grans canvis en les seves societats i no han pensat mai en el fet de canviar els seus textos constitucionals. Han resolt els problemes amb lleis o decrets que ni tan sols han modificat les constitucions. Certament hi ha coses, el finançament, per exemple, que han de poder-se millorar, però això es pot resoldre, com fan arreu, amb esmenes del text vigent. D'altra banda, se sent alguna veu que, per exemple, afirma que per estar presents a Europa, hem de canviar l'Estatut. Les recents propostes sobre el català a Europa i la presència d'un representant català a la delegació permanent espanyola a Brussel·les demostren a bastament que no és l'Estatut el text jurídic per aconseguir-ho.

Finalment, algú ha dit que calia superar el marc constitucional que va encotillar l'Estatut de Sau. En aquest cas, si no reformem abans la Constitució estarem dins el mateix marc i els preceptes del nou Estatut que no hi siguin conformes desapareixeran en el tràmit al Congrés dels Diputats. No crec que ens convingui repetir experiències que generin enfrontaments i frustracions innecessàries. ■